

Maart 2024 – nummer 3

Wij Zêêuwen

E-magazine van KBO-Zeeland

KBO-Zeeland werkt samen met KBO-Brabant

Op bezoek bij
de abdij van Berne.
Excursie op
woensdag 24-04-2024.

Charley Toorop was een zelfbewuste, moderne vrouw, die opviel door modieuze kleding en kortgeknipt haar.

Gezond leven heeft te maken met goed eten, voldoende bewegen, genoeg slapen en ontspannen.

Veelzeggende teksten hebben een nog grotere zeggingskracht wanneer ze zijn vertaald in de eigen moedertaal.

EEN DAG WOONSHOPPEN 50.000 M² WONEN EN SLAPEN

Met meer dan 500 merken
en 40 woonwinkels onder
één dak creëren we
samen het interieur van je
dromen!

Laat je inspireren in onze
sfeervolle Woonboulevard
met de nieuwste woontrends.
Onze adviseurs staan voor je
klaar.

Gratis koffie in onze Brasserie by Bouman
tegen inlevering van deze advertentie.

Wij sponsoren in 2024 de uitgaven van KBO 'Wij Zêêuwen'

woonboulevard **XXL**
POORTVLIET
Wij zijn wonen

Paasdijkweg 33 Poortvliet | 0166 619100 | info@wbpoortvliet.nl
woonboulevardpoortvliet.nl

Openingstijden

Di - Do: 10.00 - 17.30 | Vr: 10.00 - 21.00
Za: 10.00 - 17.00 | Zo - Ma: gesloten

Bij koninklijke beschikking
Hofleverancier
Bouman-Potter B.V.

Inhoud 3 maart 2024

3 Van de redactie

Activiteiten van afdelingen

4 Biljarten: een bloedserieuze sport

5 'Wat eten we vandaag? Stampptot!'

Kunst in Zeeland

6 'Schilderen, dat vooral, en vrijen'

Vervoer provincie

8 Een nieuw publiek vervoerssysteem
Hoe komt u van A naar B?

Voorlichting

10 Landelijke Opschoondag 2024

11 Verkeersveiligheid ouderen

Wetenswaardigheden

12 Stille zaterdag

Natuur in Zeeland

14 Waterdunen: vogels zoals je nog
nooit hebt gezien

Wat verhalen vertellen

16 Paese volgens Jewannes

Column Ton Roumen

19 Positieve gezondheid

Op zoek naar een kerk

20 De kerknomaden

Uitnodiging Mens en Religie

22 Naar de abdij van Berne

Voorlichting

23 The Passion

24 Colofon

5

10

14

20

Van de Redactie

Beste lezer,

Ogenschijnlijk geruisloos vond de overgang plaats van de bezorging van het landelijke KBO/PCOB-Magazine naar het blad ONS. Schijn bedriegt. Achter de schermen is door het bestuur en de coördinatoren bezorging alles uiterst zorgvuldig voorbereid én hebben zij de bezorgers bereid gevonden hun '10.000 stappen' te blijven maken.

Ondertussen schept de redactie van de voormalige NieuwsflitZ veel genoeg in het samenstellen van het nieuwe E-magazine Wij Zêëuwen. Het blad kent inmiddels zeker drie vaste rubrieken met een Zeeuws karakter: een rubriek Kunst, een artikel van Chiel Jacobusse over natuur in Zeeland en de rubriek 'Wat verhalen vertellen', waarin volgende maand Arend Jan van der Wel over Jacoba van Beieren vertelt.

Naast de vaste column van Ton Roumen in dit nummer extra veel aandacht voor zingeving. Wat dacht u van een Zeeuwse vertaling van het Paasverhaal door Hans de Vos naast artikelen over Stille Zaterdag en The Passion? Ad Lijmbach beschrijft in Kerknomaden hoe een ingrijpende, nieuwe situatie door velen positief is opgepakt.

Uw speciale attentie wordt gevraagd voor de inschrijving voor de excursie naar de abdij van Berne op 24 april a.s.

Waar we natuurlijk ook aandacht aan blijven besteden: de altijd zinvolle activiteiten in de afdelingen. Over zingeving gesproken!

Veel leesplezier.

Biljarten: een bloedserieuze sport

Biljartclub Gregorius is een florerende club met een vijftiengtal actieve leden en is (nog) gehuisvest in het Gregoriuscentrum in Axel.

Het seizoen 2022-2023 is sportief gezien goed verlopen. In dit seizoen werd voor het eerst gespeeld met twee teams in de Regiocompetitie en afgesloten met redelijke resultaten; team Axel eindigde als zesde en team Gregorius als elfde; in dit seizoen zijn er voor beide teams 11 spelers beschikbaar.

De Regiocompetitie vindt wekelijks plaats op de vrijdagmiddag; met thuis- en uitwedstrijden; met twee teams in Axel is dan uiteraard de biljartzaal op vrijdagmiddag meer bezet dan voor vorig seizoen. Ook op dinsdagmiddag zijn over het algemeen meer biljarters bezig hun sport uit te oefenen met de onderlinge clubcompetitie; libre, bandstoten, algemeen.

Op maandag-, woensdag- en donderdagmiddag zijn ook biljarters present om partijtjes tegen elkaar te spelen. En iedere middag zijn er vrijwilligers, die de deelnemers van koffie/thee en drank voorzien. Daarnaast zijn er nog prijskampen: Herfst-, Kerst- en Paasprijskamp met welwillende sponsors.

De 3 biljarttafels behoren ook te worden onderhouden; hiervoor zijn drie 'onderhoudsmannen' bereid om de noodzakelijke werkzaamheden uit te voeren. In 2023 zijn de tafels van nieuwe lakens voorzien. Bij de jaarvergadering wordt gebruik gemaakt van een voorzittershamer, die ooit is gemaakt door een oud-lid van de club; als ik het goed voorheb, zijn er vijf bestuursleden.

Jaarlijks een teeravond zoals een teeravond moet zijn; met drank en buffet en gezelligheid; thema 'leuk of bijzonder voorwerp met wellicht een leuk verhaal erbij'.

Een biljartclub die zijn waarde wekelijks bewijst; door sluiting van buurtcentrum het Trefpunt en het uitnodigende, laagdrempelige en openlijke bestuur heeft deze biljartclub een meer dan goede basisvoorziening voor deze activiteit bekomen. In 2024 vindt het biljarten nog plaats in het Gregoriuscentrum, maar in 2025 vindt de verhuis plaats naar De Halle, omdat het Gregorius-centrum is verkocht en wordt gesloopt voor andere bestemming.

Het activiteitscentrum bij De Halle wordt uitgebreid; de 3 biljarttafels kunnen dan ook onder de vloer verdwijnen; maar men wil elke weekmiddag ook kunnen biljarten.

Vermoedelijk wordt de impact van het doorgaan van (alle) activiteiten (inclusief aan-z, seniorenbonden, ...) onderschat en hopelijk is er overeenstemming tussen partijen.

Tekst: Maurice Scholter. Foto's: Theo van Esbroek en Maurice Scholter.

Wat eten we vandaag? **Stampopot!**

De titel van dit artikel was de rode draad van deze stampopotavond. Na het welkomstwoord werd om saamhorigheid gevraagd door de speaker Kees en aldus geschiedde. Zodra de Kees riep: WAT ETEN WE VANDAAG?, riepen de deelnemers en masse "STAMPPOT". Dat ze dat ook deden voor de snert werd voor lief genomen.

Het was weer een ouderwetse hapening, de stampopotavond. Dat het wordt gewaardeerd door de leden is een gegeven, getuige de 56 aanwezigen.

Korrie ("voorgerecht" snert), Henny (peeën met juun), Sylvia/Colette (boerenkool) en Anneke (gehaktballen/worst) hadden weer voor een overheerlijke maaltijd gezorgd.

Het team, samen met de opscheppers Els en Kees, is dan ook een geolied team. Daarnaast werd door diverse aanwezigen een helpende hand geboden.

Na het hoofdgerecht (WAT ETEN WE VANDAAG?) STAMPPOT! werd een verloting gehouden. De loterijprijzen bestonden weer uit diverse cadeaubonnen van onze adverteerders en nietadverteerders. Met een kans van 25% op een prijs konden toch circa 15 tot 20 leden met een prijsje van euro 10,- naar huis.

Voordat de koffie met een bonbon en een lekker koffielikeurtje kon worden afgehaald werden er nog een 6 tal wintermutsen 'verloot', geschonken door DA drogist.

De vragen die moesten worden beantwoord: hoeveel inwoners had Zierikzee eind 2023 (12.015); hoeveel leden kent de KBO-Schouwen-Duiveland (331) en waar staat Zierikzee om bekend (monumentenstad/meer dan 500 monumenten).

De avond werd afgesloten met een bijna staande ovatie van de leden richting de dames die de heerlijke maaltijd hadden verzorgd. De activiteitencommissie kijkt zelf ook weer terug op een geslaagd event en zolang ieder commissielid zijn taak zonder problemen kan blijven uitoefenen, zal de stampopotavond een blijvertje zijn.

Tekst: Kees Verkaart.

Foto's: Els Versteeg.

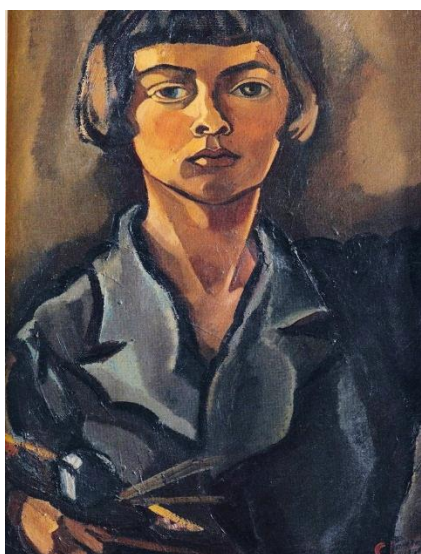

Bron: Kees Verkaart.
Foto's: Els Versteeg.

In de rubriek **Uit de Kunst verhalen** we over kunstenaars die inspiratie ontleen aan het Zeeuwse. In dit nummer aandacht voor Charley Toorop, die in haar impressies vanaf haar jeugd Westkapelle en omgeving weergaf.

'Schilderen, d'at vooral, en vrijen'

(Charley Toorop)

Zelfportret van Charley in haar jeugd.

In Katwijk werd in 1891 het tweede kind van Jan Toorop en Annie Hall geboren: Annie Caroline Pontifex. Haar Ierse moeder noemde haar Charley. De combinatie van een warmvoelende Indische vader en een strenge aristocratische moeder zorgden voor veel spanningen thuis.

Charley studeerde aanvankelijk viool, maar koos uiteindelijk voor het schildersvak. Op 21-jarige leeftijd trouwde ze met Henk Pernhout. Ze kregen drie kinderen: Edgar, John en Annetje. Al in 1917 vluchtte ze weg van haar man vanwege zijn agressieve drankzucht.

Charley liet als alleenstaande moeder de zorg voor de kinderen over aan een kindermisje en legde zich toe op de schilderkunst. Net als haar vader, een symbolistisch schilder, neigde ze tot een *symbolisch* gerichte schilderkunst.

Ze werd een zelfbewuste, moderne vrouw, die opviel door modieuze kleding en kortgeknipt haar. Haar vrijgevochten karakter werd in Bergen gewaardeerd en dat leidde geregeld tot amoureuze relaties, onder andere met de dichters Adriaan Roland Holst, Henk Marsman en de schrijver Arthur Lehning.

De schilderkunst bleef echter hoofdzaak. '*Schilderen, d'at vooral, en vrijen*', was haar credo. In Bergen vond ze uiteindelijk haar vaste basis in de voor haar gebouwde atelierwoning De Vlerken.

Rond 1925 ontstaat haar definitieve stijl. Het symbolisme verdwijnt uit haar werk en ze kiest voor een *realisme* met een sociale inslag, zonder twijfel geïnspireerd door het communisme.

Geregeld kwam ze in de zomer in Westkapelle werken, waar ze steeds logeerde in hotel De Valk, een eenvoudige dorpsherberg waar ze zich thuis en vrij voelde. De voorraadschuur van de herberg was hier haar atelier. 's Avonds dronk ze met de mannen aan de toog een borreltje en zocht ze haar modellen uit. Zo ontstonden haar krachtige schilderijen uit de periode 1927-1933, zoals Boerengezin (1927), Muzikanten en dansende boeren (1927), Boeren (1930), Aan de toog (1933) en Oude boer (1939).

Ze werd een bekende verschijning op het dorp -ze was er de eerste vrouw in een lange broek en zwom naakt in zee-, en schilderde het harde, eenvoudige leven van de dorpingen.

Haar onconventionele gedrag werd in het dorp geaccepteerd en ze maakte er goede vrienden. Deze tijd was een vruchtbare periode in haar schildersleven.

Charley raakte sterk onder de indruk van de dreiging van de jaren dertig. Haar schilderijen werden hard van lijn en kleur en militant, hoewel ze zich in beginsel uiterst kritisch toonde tegenover 'de Nieuwe Zakelijkheid'. Ze bleef strijdlustig en positief, ook tijdens de Tweede Wereldoorlog. In die tijd schilderde ze haar hoofdwerk 'De drie generaties', met de portretten van haarzelf, haar vader en haar zoon Edgar, die ook schilder was. Na de oorlog verslechterde haar lichamelijke conditie, maar vol wilskracht bleef ze schilderen. Haar laatste schilderijen tonen de berusting in het naderende einde.

Werk en invloeden

Toorop maakte vanaf 1916 deel uit van de kunstenaarsgroep 'Het Signaal', die een diepe beleving van de werkelijkheid voorstond door kleuren en lijnen zwaar aan te zetten en felle kleurcontrasten aan te brengen. Ze wordt mede daarom ook wel gerekend tot de *Bergense School*. Haar nietsontziend realisme heeft iets magisch.

Toorop ontdekte in 1921 tijdens haar verblijf in een museum in Parijs de Egyptische Fajoem-portretten, die haar sterk fascineerden vanwege de actieve wijze van kijken door de afgebeelde persoon. Het wordt een terugkerend thema: de geportretteerde mensen in haar doeken kijken de toeschouwer onverbloemd en direct aan.

Haar stillevens vertonen verwantschap met het synthetisch kubisme van Juan Gris. Vanaf 1930 schilderde ze veel vrouwenfiguren, ook naakten en zelfportretten, in een krachtige, realistische stijl.

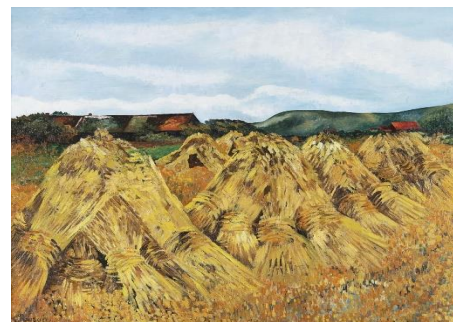
Kroeg in Westkapelle.

Het eiland Walcheren en Westkapelle

Vader Jan Toorop kwam vanaf 1898 jaarlijks in de zomermaanden naar Domburg om er te werken. Samen dwaalden ze langs strand en duin met potlood en schetsboek. Hier maakte ze haar eerste schilderijtjes.

Ze leerde Piet Mondriaan kennen, die haar vriend werd. Haar grote bewondering voor Vincent van Gogh bracht haar in de zomer van 1922 naar de armoedige Waalse mijnstreek de Borinage, eerdere woonplaats van Van Gogh.

Landschap met korenschoven in Zeeland.

Hier ontdekte ze haar doel: *een-voudige, hardwerkende mensen schilderen*, waarbij stijl en onderwerp zouden samenvallen. Daarom zocht ze in 1924 het dorp Westkapelle op waar ze landarbeiders, boeren en dijkwerkers kon schetsen. Hier was het leven nog 'echt' en 'zuiver'; hier waren de mensen nog met elkaar en de aarde verbonden.

Zij bleef er tot aan haar dood in 1955 jaarlijks terugkomen. Ze vond er een nieuw atelier in een schuur aan de Kloosterstraat, waar ze voornamelijk stillevens schilderde.

Bronnen: 1. Ad Beenhakker: Naar Zeeland! Schilders van het Zeeuwse landschap. 2. Wikipedia.

Een nieuw publiek vervoerssysteem

Hoe komt ú van A naar B?

Het is voor de meesten van ons alweer even geleden: de kantoorhumor in het algemeen en die over het verkeer en over het openbaar vervoer in het bijzonder. Zelfs op verjaardagen en partijen is die specifieke humor vaak ver te zoeken. En of je het ook werkelijk humor kunt noemen, is maar de vraag.

Als je de quotes en uitspraken over het verkeer en over het openbaar vervoer analyseert, kom je toch al gauw uit op vrouwonvriendelijke uitspraken of gezegdes die discrimineren op leeftijd. Cynische gedachten vaak ook, opmerkingen die kwetsend zijn voor een organisatie of personen. Is dat werkelijk humor? We zijn er gelukkig steeds kritischer op geworden.

Dat het huidige openbaar vervoer in Zeeland niet meer voldoet, is een vaststaand feit. In het hiernavolgende artikel van de provincie Zeeland lezen we over de plannen voor een nieuw publiek vervoerssysteem.

Dank aan onze oud-voorzitter Wim Jansen, die een medewerker van de provincie bereid heeft gevonden een artikel speciaal voor Wij Zêêuwen te schrijven.

Het valt te hopen dat al die nieuwe plannen daadwerkelijk kunnen worden gerealiseerd. Of misschien denkt u daar inhoudelijk anders over, dat kan en mag natuurlijk ook.

De redactie hoopt in elk geval wel uw welwillende aandacht getrokken te hebben voor het lezen van dit artikel.

Het huidige openbaar vervoer in Zeeland voldoet niet meer. 's Avonds en in het weekend is er amper openbaar vervoer en in sommige dorpen rijdt er overdag maar één keer per uur een (buurt)bus. Om Zeeland voor iedereen bereikbaar te houden, moet het vervoer dus slimmer en beter worden. Daarom werken de Provincie Zeeland en de gemeenten samen aan een nieuw publiek vervoerssysteem.

Van openbaar naar publiek vervoer

In Zeeland vindt er de komende jaren een verandering plaats van openbaar vervoer naar publiek vervoer.

Nu is het zo dat het doelgroepenvervoer (zoals het Wmo-vervoer) en het openbaar vervoer strikt gescheiden zijn. Omdat de gemeenten en de Provincie meer gaan samenwerken, wordt al het publiek vervoer straks efficiënter.

Zo worden de taxibusjes voor Wmo-vervoer waar mogelijk ook ingezet als flextaxi. Door nieuwe flexibele vraaggestuurde vervoersmiddelen zoals de flextaxi wordt Zeeland beter bereikbaar, ook in de avonden en weekenden.

Wat is een flextaxi?

Een flextaxi is een taxi of kleine bus die op aanvraag rijdt voor hetzelfde tarief. Flextaxi's rijden zeven dagen per week tussen 06:00 uur en 23:00 uur, ook in gebieden waar nu geen bussen of treinen zijn. Reizigers kunnen ze via een mobiliteitsapp op hun smartphone reserveren en natuurlijk kan er altijd gebeld worden met de Mobiliteits-centrale.

Kortere reistijd

Het nieuwe vervoerssysteem is een verbetering. Een bewoner van zorgcentrum Simnia in Domburg kan straks waarschijnlijk voor het zorgcentrum in de flextaxi stappen. Deze rijdt rechtstreeks naar Vrouwenpolder. Daar stapt de reiziger uit bij een hub midden in het dorp. Zijn reis duurt straks 20 minuten. Omdat deze reiziger in het oude systeem in Middelburg moet overstappen, duurt zijn reis nu in totaal 1 uur en 40 minuten.

Snellere lijnen

De bus, trein en ferry blijven in het nieuwe systeem gewoon volgens een vaste dienstregeling rijden en varen. Wel verandert er wat in de buslijnen. Omdat de busconcessie opnieuw voorbereid wordt, is nog onduidelijk welke lijnen precies veranderen. De Provincie en de gemeenten kijken samen hoe vaak buslijnen worden gebruikt. De drukste buslijnen tussen de eilanden worden sneller. Een deel van de rustige buslijnen verdwijnt, maar daar kan dan gebruik van de flextaxi en/of deelvervoer worden gemaakt. In veel dorpen blijft er in de spits sowieso een grote bus rijden, met name voor scholieren.

De komende periode

In delen van Zeeland kunnen reizigers al ervaring opdoen met het nieuwe publiek vervoerssysteem. Tijdens zogenaamde startprojecten testen we vanaf dit jaar de werking van de flextaxi, de mobiliteits-apps en het boeken via de Mobiliteitscentrale. Als eerste op Schouwen-Duiveland en Noord-Beveland. Zo werken we in Zeeland aan bereikbaarheid voor iedereen.

Onder de naam Reizen door Zeeland werken de Zeeuwse gemeenten en Provincie Zeeland samen aan een nieuw publiek vervoerssysteem.

Meer informatie: www.reizendoorzeeland.nl

Landelijke Opschoondag 2024

Heb jij ook schoon genoeg van vieze straten? En ga je graag opgeschoond de lente in? Zet de Landelijke Opschoondag op zaterdag 23 maart dan alvast in je [agenda](#) en maak een opschoonactie aan! Op zaterdag 23 maart 2024 gaan we onze buurten weer grondig opschonen.

[Doe mee met de Landelijke Opschoondag](#)

Zó schoon werd Nederland vorig jaar

Met 50.000 deelnemers en 3.394 acties en gebieden op de schoonkaart was de Landelijke Opschoondag ook in 2023 een groot succes. In heel Nederland werd samengewerkt door jong én oud. Iedereen deed mee: burens, bedrijven, scholen, verenigingen en gemeenten. Samen hebben we de omgeving een stuk schoner gemaakt!

Voorbeelden opruimen zwerfafval

Hierbij een aantal voorbeelden om mee te werken aan de landelijke opschoondag. U kunt dit ook gezamenlijk als afdeling oppakken!

Directe omgeving

In een schone omgeving is het fijn wonen, werken, leren, sporten en recreëren. Zorg ervoor dat het zwerfafval in je eigen omgeving wordt opgeruimd!

Snoeproutes

Tussen scholen en supermarkten en/of fastfoodrestaurants zie je vaak veel zwerfafval. Dit noemen we een snoeproute. Lees hier hoe je die route het beste schoon kunt houden en het zwerfafval tot 50% kunt verminderen met een effectieve snoeproute-aanpak.

[Meer over snoeproutes](#)

Winkelgebieden

In een schoon winkelgebied blijven mensen langer, kopen ze meer en voelen ze zich prettiger. Veel ondernemers, beheerders en gemeenten willen zich dan ook graag inzetten voor een schoon winkelcentrum. Maar hoe precies? Dat lees je hier.

[Meer over winkelgebieden](#)

Parken en recreatiegebieden aanpak

Het wordt drukker in onze (water-)recreatiegebieden en parken, zeker met mooi weer. Die grote toeloop levert vaak meer zwerfafval op. Hier lees je hoe je als beheerder slim inspeelt op deze piekmomenten en je park, bos of strand schoon kunt houden.

[Meer over parken en recreatiegebieden](#)

Stranden aanpak

Op een schoon strand lig je lekkerder. Een strand zonder afval betekent ook een schonere zee. Het is jammer dat een dagje strand makkelijk zwerfafval oplevert. Maar met de hulp van paviljoenhouders, kustgemeenten, bezoekers en vrijwilligers worden onze stranden steeds schoner.

[Meer over stranden](#)

Campagnes

Nederland Schoon werkt elke dag aan een schone omgeving. Met tips, verhalen van supporters of het delen van kennis. En een paar keer per jaar vragen we extra aandacht voor een onderwerp of actie met een landelijke campagne. De Landelijke Opschoondag is hier het bekendste voorbeeld van.

[Meer over campagnes](#)

Goede voornemens? Probeer voortaan je eigen omgeving zo schoon mogelijk te houden!

Verkeers- veiligheid ouderen

Uit onderzoek van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) blijkt dat er in 2022 heel wat meer ernstig gewonden en doden in het verkeer waren dan de jaren daarvoor.

Alleen in de coronajaren, toen er over het algemeen minder verkeer op de weg was, was er even tijdelijk een toename.

Daarvoor was er al wel jarenlang een stijging, en de toename in 2022 was zelfs hoger dan werd verwacht. Het aantal ernstige verkeersgewonden in 2022 was met 8300 20% hoger dan in 2021. Het aantal doden in het verkeer steeg met ongeveer eenzelfde percentage naar 737. Dat was het hoogste aantal sinds 2008.

Opvallend veel oudere fietsers

Wat vooral opvalt is het hoge percentage fietsers onder de gewonden en doden. Er waren 291 dodelijk verongelukte fietsers en 225 automobilisten. De meeste slachtoffers op de fiets vielen bij een aanrijding, maar ook nog een kwart kwam om het leven bij ongelukken waar geen anderen bij betrokken waren, zoals onderuitgaan door een stuurfout.

Volgens het kenniscentrum VeiligheidNL kwamen er in 2022 88.000 fietsers langs in het ziekenhuis voor spoedeisende hulp, waarvan zo'n 57.000 zwaar letsel hadden, zoals hersenletsel. Hieronder bleek een flink stijgend aantal fietsers met een e-bike te zitten. Dat is overigens niet zo vreemd, omdat er ook veel meer e-bikers op de weg bij zijn gekomen de afgelopen jaren.

Ook opvallend is dat veel slachtoffers van verkeersongevallen ouderen van boven de 60 zijn. Rond de 58% van alle verkeersdoden en -gewonden zijn mensen ouder dan 60, waarbij vooral onder mensen van 70 en ouder een grote stijging te zien is.

Oorzaken

Onderzoekers vinden het lastig precies vast te stellen wat de oorzaken van de stijgingen zijn. Wel blijkt dat ouderen, vooral door de komst van de e-bike, langer op de fiets blijven doorrijden dan vroeger het geval was. Ook is er het idee dat de vaak goede fietsinfrastructuur in Nederland toch niet voldoende berekend is op het flink toegenomen aantal fietsers. Door de drukte kunnen er makkelijker ongelukken gebeuren.

Bovendien valt er volgens de Fietsersbond nog wel wat te verbeteren aan de infrastructuur, zoals rubberen fietspaaltjes in plaats van metalen en schuine trottoirbanden in plaats van rechte. Ook wordt voorgesteld om 30 km/uur als maximale snelheid in de bebouwde kom in te voeren, zodat e-bikes op de rijbaan kunnen rijden en langzamer fietsverkeer op het fietspad. De verschillen in snelheid tussen weggebruikers maken de kans op ongelukken groter.

Bron en foto: www.nos.nl

Stille zaterdag

Tussen de liefde en de leegte

‘Ik blijf mijn hele leven reizen
ik volg de wegen van de twijfel
ik zoek naar wat ik nooit zal vinden
want ik wil dwars door de dood
heen zingen’

Tussen

Het meest bijzondere voorzetsel dat ik ken: *tússen*. Als ik de woorden in, op of vóór plaats voor het woord kast -zoals kinderen op de basisschool leren om een voorzetsel te herkennen- dan heb ik houvast, dan voel ik waar ik ben, dan ervaar ik rust. Bij het gebruik van ‘tussen’ weet ik het gewoonweg niet.

De uitleg van tussen in het woordenboek neemt intussen mijn onzekerheid niet weg, maar versterkt juist mijn twijfel: ‘Op een plaats met aan beide kanten iemand of iets’, ‘op een moment na het eerstgenoemde tijdstip, maar vóór het tweede’, ‘op een plaats in het midden van’. Waar ben ik dan precies, hoe ben ik op die plaats of in dat moment terechtgekomen en waar ga ik naar toe, wat staat mij nog te wachten?

Tussen goed en kwaad

Hoe raak je aan wal als je over de reling gevallen bent en je je plotsklaps tussen wal en schip bevindt? Je spartelt een tijd in het onbekende niemandsland. Waar gaat dat eindigen? Hoe loopt het af? Je bevindt je tussen vrees en hoop.

Tussen het oude leven en het nieuwe; het zal na zo'n traumatische ervaring altijd anders zijn. En waar een plons in het water op andere momenten ook helend en een levenselixir kan zijn, symboliseert het in deze situatie 'het kwaad'. We zien plots de wal, de kant, het land, als het goede. Je haalt als je uiteindelijk voet aan wal zet opgelucht adem en je wilt het leven vieren. Zoals de hindoes Holi vieren; zowel de overgang van oud naar nieuw aanrakend als de overwinning van het goede op het kwade.

Tussen de liefde en leegte

Wie in het lied van Stef Bos en in het leven in het algemeen tussen de regels doorleest, kan tussen ook gaan zien als een fase: een tijd van ruimte, een tussenfase. Als je de leegte na een gebroken liefde, een ziekte of een overlijden doorlééft en weet te integreren in de liefde, de onvoorwaardelijke liefde, die altijd al in je zat, diep vanbinnen, dan kom je uit bij zingeving.

Je hebt je weerzin weten te weerstaan, het leven krijgt weer zin. Onvoorwaardelijk; tussen de rust en de onrust. De leegte integreren in onvoorwaardelijke liefde.

Tussen Goede Vrijdag en Pasen

Voor sommige situaties en uitdagingen zien we niet meteen een oplossing. We kunnen slechts hopen dat het goed komt. Makkelijk is die houding -tussen verdriet en hoop in- niet. Stille Zaterdag behoedt ons voor ultieme wanhoop en uitzichtloosheid. *Stille Zaterdag* is een dag van rouw, van verdriet en van wake(n) bij het graf van Jezus. Het sluit nauw aan bij onze tijd, want Hij helpt ons stil te staan bij eigen ervaringen met het overlijden van een dierbare, ondraaglijk lijden of ziekte.

Inge Cordemans beschreef het als volgt: 'Het leven is meestal niet de rauwheid van Goede Vrijdag, maar ook niet altijd het 'Halleluja' van Pasen. Het leven ligt daar ergens tussenin'.

Vermoedelijk blijft Stef Bos juist daarom zoeken naar wat hij nooit zal vinden, omdat hij zichzelf dwars door de dood heen wil zingen. Hij neemt velen van ons op zijn 'reizen' en in zijn twijfel mee en weet daarmee de snaar van herkenning te raken.

Stille Zaterdag staat tussen de spanning van onze vrees en de leegte van ons aards verdriet enerzijds en de hoop op verlossing en bevrijding aan die andere kant. Onze hoop op nieuw leven dat er nog niet is!

Door Rob Rijkschroeff.
Foto's: Corien Jeronimus.

Waterdunen:

Het is ongeveer 20 jaar geleden dat de allereerste plannen voor Waterdunen ontstonden. Daar waren verschillende aanleidingen voor. De gebiedscommissie West-Zeeuws-Vlaanderen was bezig met de invulling van het ambitieuze project 'kust in kleuren' en bovendien was er in het kader van het project Zwakke schakels de noodzaak voor een ingrijpende dijkverzwaring bij Breskens, waarvoor de camping Napoleonhoeve zou moeten wijken. Allemaal dingen die op korte termijn mogelijkheden boden voor een nieuw, ambitieus natuurproject.

Het Zeeuwse Landschap (mijn toenmalige werkgever) was er veel aan gelegen om meer draagvlak voor nieuwe natuur te krijgen en, zo was het idee, als je kon laten zien dat

ecologie en economie hand in hand konden gaan en grootse nieuwe mogelijkheden konden bieden, zou dat zeker ook in de streek gewaardeerd worden.

Dat laatste liep in feite faliekant mis. Zoals zo vaak was de aanleiding vooral een haperende communicatie.

Bontbekplevier

Grondeigenaren moesten in de krant lezen wat er op hun eigendommen zou gaan gebeuren en dat riep -volkomen begrijpelijk- sterk verzet op. Het duurde heel erg lang voordat die tegenstand luwde, maar inmiddels heeft Waterdunen ook bij veel voormalige tegenstanders een warm plekje gekregen.

Want ondanks dat eerste moeizame begin werd Waterdunen als zodanig een groot succes voor de beide aspecten die beoogd waren: een bijzonder en vernieuwend recreatieproject met de nodige economische impact en een bijzonder nieuw natuurgebied, waar mensen volop kunnen genieten van het moois dat de natuur te bieden heeft.

De basisgedachte was eenvoudig. Aanleg van een groot natuurgebied,

verblijfsrecreatie en waar door middel van tal van voorzieningen de (verblijfs-)recreanten en niet minder belangrijk, de streekbewoners (!) op een bijzondere manier kunnen kennis maken met de natuur.

Natuurlijk moet je dan een kansrijke plek opzoeken waar spectaculaire natuur te verwachten is. Zo'n plek was het gebied direct achter de vroegere Napoleonhoeve. De nabijheid van de Westerschelde en de monding naar de Noordzee staan garant voor heel veel watervogels die in het gebied kunnen rusten, broeden en foerageren. Maar er is nog iets.

Visarenden

Breskens is onder vogelaars internationaal bekend als plek waar in het voorjaar buitengewone aantallen trekvogels passeren. Het gaat om allerlei soorten, van grote roofvogels tot kleine zangertjes en van reigers en aalscholvers tot tal van steltlopers. Waterdunen biedt een rust- en foerageerplaats voor deze duizenden vogels.

Toen de plannen eenmaal op stoom kwamen, zag ook de provincie Zeeland een mooie kans. Er lag nog een ingewikkelde opgave voor natuurverbetering langs de Westerschelde en daaruit kwam het idee naar voren om ook daarvoor Waterdunen in te zetten.

Zilvermeeuw als icoon van Waterdunen

Voorwaarde was dan wel dat er getijdennatuur zou ontstaan en dat bood een nieuw en extra uitdagend perspectief.

Zonder grote en langdurige inzet van de provincie had Waterdunen nooit kunnen worden wat het nu geworden is. En na de provincie volgden ook de gemeente en het waterschap als projectpartners. Recreatiebedrijf Molecate was van het allereerste begin samen met Het Zeeuwse Landschap de aanjager en de motor van het project. Zo is een gebied ontstaan waar vele duizenden watervogels als meeuwen, kluten, plevieren en sterns broeden en waar allerlei bijzondere vogels pleisteren tijdens de trektijd. Zo behoren visarenden inmiddels in het najaar tot de vaste bezoekers en regelmatig zie je de velduil of de

Zwartkopmeeuw

blauwe kiekendief boven de aangelegde eilanden jagen. In de broedkolonies zijn onder meer grote sterns en zwartkopmeeuwen te vinden. In Waterdunen loopt een voor iedereen toegankelijk rondgaand pad, van waaruit je diverse vogelhutten kunt bezoeken, die elk een thematische invulling hebben. Zo is er een kinderrhut, een trekvogelhut en een kolonierhut.

Een heel mooie voorziening is het met schermen afgezette middenpad, waar je zonder de vogels te verstoren dwars door het gebied kunt lopen.

Een velduil

Door de rijke vogelwereld, die ontsloten is met tal van mooie voorzieningen is een bezoek aan Waterdunen buitengewoon de moeite waard. En er zijn in snel tempo mooie huisjes verzezen en kampeervoorzieningen in de duinen gerealiseerd.

Na een wat moeizame aanloop kan Waterdunen daarom uitgroeien tot een voorziening waar iedere bewoner terecht kan voor een mooi dagje uit. Iets om met zijn allen trots op te zijn!

Tekst en foto's: Chiel Jacobusse

Paese volgens Jewannes

Statie XII van de kruisweg in de Sint-Bonifaciuskerk te Kwadendamme.

Veelzeggende teksten hebben een nog grotere zeggingskracht wanneer ze zijn vertaald in de eigen moedertaal. Voor met name oudere Zeeuwen is die moedertaal het Zeeuws, dat overigens per voormalig eiland enigszins verschillend is.

Hierna is een Zeeuwse (of Zuid-Bevelandse) vertaling weergegeven van het paasverhaal volgens de apostel Johannes, de officiële schrijver van het vierde evangelie.

Dit mystieke evangelie komt de lezers en toehoorders erg na aan het hart, zeker wanneer het hen in de eigen moedertaal wordt verteld.

Jewannes 19:16b-30, de kruusdoôd

^{16b} Ze namme Jezus mee. ¹⁷ Ie droog z'n eigen kruus, en ie gieng de stad uut naè Golgota (da beteêken Doôdskop in 't Aramees). ¹⁸ Daer iengen ze n an 't kruus, saemen mie twi are: an weeskanten eên, mie Jezus in de midden. ¹⁹ An 't kruus ieng 'n borretje daer a Pilatus op laète schrieven aò: 'Jezus de Nazarener, keunik van de Joden.' ²⁰ Da borretje wier deur vee Joden in Jeruzalem eleze, wan Jezus was kort bie de stad ekrusigd en de tekst was t'r op'ezet in 't Aramees, Latijns en Grieks.

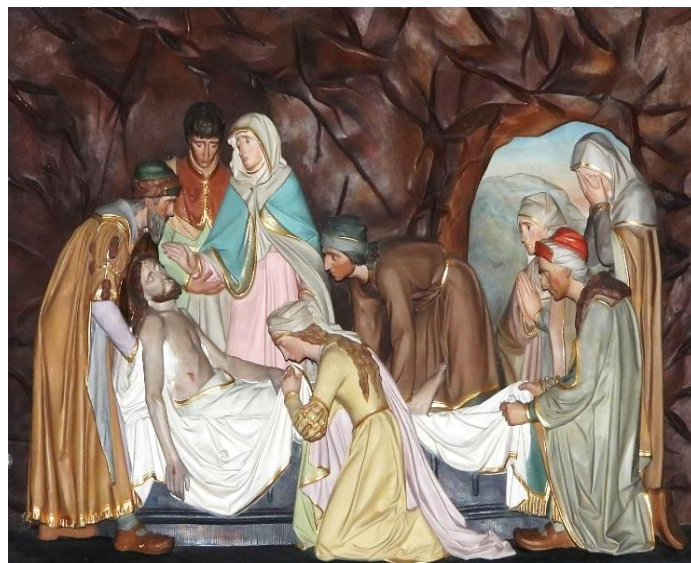
²¹ De ôôgepriesters van de Joden zeiën tegen Pilatus: Je mò t'r nie opschrieve 'keunik van de Joden', mae 'ie noemden z'n eigen keunik van de Joden.'

.²² Pilatus zeiën trug: Ik è ik eschreve wat a 'k eschreven è.²³ Toen a de soldaten Jezus ekrusigd ao, maekten ze van z'n goed vier opjes, voe ielke soldaat eên. Mae z'n gewaed was van boven naè benee uut eên stik ewove.²⁴ Ze sprakke mie mekare of: Da schore me nie kapot, daè gaè me om lote. Zodoende deeë de soldaten wat at 'r eschreve staèt: Ze verdeelden m'n goed en ze lootten om m'n gewaed.²⁵ Bie 't kruus van Jezus stoenge z'n moeder, eur nichte Maria die a etrouwd was mie Klopas, en Maria Magdalena.²⁶ Toen a Jezus z'n moeder zag stae en de leêrlieng daer at n zovee van iew, toen zeiën die tegen z'n moeder: Kiek, ier is je zeune,²⁷ en tegen die leêrlieng zeiën die: Kiek, ier is je moeder. Van toen ofaen nam die leêrlieng eur in uus.²⁸ Daënae begreep Jezus da aoles ezeid en edae was, dus toen zeiën die wat a t'r ok nog eschreve staèt: Ik è dost.²⁹ D'r stoeng daè 'n eëmer zure wien, ze dopten d'r 'n spons in en gavve n die mie 'n hyssoptak op naè z'n mond.³⁰ Nae da Jezus van die zure wien ehad aò, zeiën die: 't Is verbie. Toen boog n z'n oôd, en ie was esturve.

In Joh. 14:6 citeert de evangelist Jezus wanneer deze zegt 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven; niemand komt tot de Vader tenzij door mij.' Jezus antwoordt daar op een kritische vraag van de apostel Tomas, over wie naar verwachting later dit jaar meer te lezen valt. Het hierboven vertelde verhaal van de kruisdood geeft aan dat de weg die Jezus volgt langs het lijdende en stervende lichaam voert. En het voornoemde citaat zegt dat deze weg uiteindelijk leiden zal naar het echte leven bij de Vader. Alles klopt in het bovenstaande verhaal. Want niet alleen sluit het perfect aan bij het citaat, het komt volgens Johannes ook precies overeen met een aantal andere verzen 'die geschreven staan'. Wat in de tekst echter niet helemaal duidelijk staat aangegeven, is wie nu eigenlijk Jezus' geliefde leerling was.

Jewannes 19:31-42, de grafleggieng

³¹ 't Was toen de dag vóór de Joodse Paese. En omma de lieken nie nog 'n dag an 't kruus konne bluve ange, vroe de Joden an Pilatus om ze de beënen te breken en ze d'r of te aelen.³² D'r kwamme soldaten, en die brakke de beënen van die a mie Jezus mee ekrusigd wazze, eëst van d'n eënen, toen van d'n aren.³³ Toen a ze bie Jezus kwamme, zagge ze dat n a doôd was, en zien beënen brakke ze nie. .³⁴ Eên van de soldaten stak mie 'n speer in z'n zieë, mae d'r kwam a direkt waeter en bloed uut.

Statie XIV van de kruisweg in de Sint-Bonifaciuskerk te Kwadendamme.

³⁵ Deze getugenisse is van die a 't zelf ezien ei ('n getugenisse van die a weet da 't aolemaële waer is), dus jolder kunne 't zeker gelôôve.³⁶ 't Is aol gebeurd omma t'r eschreve staèt: D'r za gin beëntje van z'n lief ebroke worre.³⁷ En d'r staè ok nog eschreve: Ze zu opzie tegen die a ze deurstoken è.³⁸ Jozef van Arimatea, die a eên van Jezus z'n leêrliengen was (stiekem, ommat n op z'n doôd was van de Joden), vroeg an Pilatus of at n 't liek van Jezus wig kon aele. Dat mocht van Pilatus, dus Jozef kwam en aelden 't liek daè wig.³⁹ Nikodemus, de man die a in 't doenker bie Jezus ewist was, kwam ok. En die brocht onderd pond mirre mie balsem mee.⁴⁰ Liek a dat bie Joodse begraefenissen toen de gewendte was, draaiden ze Jezus mie de balsem in linne doeken,⁴¹ Noe was t'r in de buërte daer a Jezus ekrusigd was 'n bôôgerdje. En in da bôôgerdje was t'r nieuw graf daer a t'r nog noôit eên in eleid was.⁴² Ommat 'r a kort vóór de Joodse Paese was en omma da graf daè vlak bie lag, leiën ze Jezus daer in.

In Joh. 3:1-21 legt Jezus aan de godsdienstige Nikodemus uit dat men het koninkrijk Gods enkel kan bereiken door herboren te worden uit hemels water en levenskracht. Nikodemus wil graag van Jezus leren hoe dit alles werkelijkheid worden kan. Hij doet zijn uiterste best om Jezus' lichaam goed te verzorgen en te conserveren, zodat dit op één of andere manier herboren kan worden.

Volgens de evangelist kwamen het benodigde water en de levenskracht meteen al bij het sterven vrij, zodat de weg die Jezus gaat tot nu toe voorspoedig verloopt.

Bovendien is alles nog steeds helemaal in overeenstemming met dat ‘wat er geschreven staat’.

Jewannes 20:1-18, de verriezenisse

¹ ‘s Zondagsochens vroeg, toen a ‘t nog doenker was, gieng Maria Magdalena bie ‘t graf kieke. Daè zag ze da de steên voor d’n ingang wig’ehaele was. ² Ze liep gauw naè Simon Petrus en d’n are leêrlieng, daèr a Jezus vee van iew, en ze zeiën: ‘Ze è d’n Eêr uut ‘t graf ehaele, en me wete nie waèr a ze n eleid è!’

³ Toen gienge Petrus en dien are leêrlieng ok naè ‘t graf kieke. ⁴ Ze gienge teglieke wig, mae dien are leêrlieng liep arder as Petrus en was t’r ‘t eêste bie. ⁵ Ie boog voor-over en zag toen da de linne doeken d’r nog lagge. Mae ie gieng nie naè binnen. ⁶ Simon Petrus kwam ‘n klei-nig’eidje laeter, mae die gieng wè direkt naè binnen. Ie zag daè de linne doeken ligge. ⁷ Ie zag ok de doek die a over Jezus z’n oôd elegen aò, mae die lag netjes op-erold in ‘n oeksje. ⁸ Dien are leêrlieng, die a ‘t eêste an’ekomme was, kwam ok naè binnen, en die zag ‘t ok.

⁹ (Ze begrepe toen nog nie da t’r eschreve staèt da Jezus uut de doôd most oprieze.) ¹⁰ De twi leêrliengen gienge vrom naèr uus. ¹¹ Mae Maria bleef buten ‘t graf staè schreêuwe. En sint da ze schreêuwden, boog ze voorover en keek ze naè binnen. ¹² En daè zag ze twi iengelen in ‘t wit. Die zatte op de plekke daèr a Jezus z’n liek elegen aò; eên an ‘t oôd- en eên an ‘t voetènde. ¹³ Ze zeiën tegen d’r: ‘Vrouwe, waèrom schreêuw je zò?’ Maria zèiën trug: ‘Ze è m’n Eêr wig’ehaele, en ik wete ‘k nie waèr a ze n eleid è!’

¹⁴ Toen a ze dat ezeid aò, keek ze ‘s in de rondte en zag ze Jezus stae. Mae ze zag nie da um ‘t was.

¹⁵ Jezus zeiën tegen d’r: ‘Vrouwe, waèrom schreêuw je zò? Wien zoek je?’ Omma ze docht dat n de doôd-graever was, zeiën ze trug: ‘A jie n wig’edrogen ei, zei dan waèr a je n eleid ei. Dan kan ik n meeneme.’

¹⁶ Jezus zeiën tegen d’r: ‘Maria!’ Ze draaiden d’r eigen om en riep in ‘t Aramees: ‘Rabboeni!’ (Da beteêken meêster.) ¹⁷ Jezus zeiën trug: ‘Raèk me nie an, wan ik bin ik nog nie naè m’n Vaoder op’estege. Gaè naè m’n leêrliengen en zei da ‘k op za stiege naè mien Vaoder die a ok joldere Vaoder is, naè mien God die a ok joldere God is.’

¹⁸ Maria Magdalena gieng naè de leêrliengen toe en riep: ‘Ik è d’n Eêr ezie!’ En ze vertelden aoles dat a Jezus tegen eur ezeid aò.

Jezus verrijzenis

Met Pasen gebeurt het grote wonder van Jezus’ verrijzenis’, ofwel zijn wedergeboorte. Hij wordt blijkbaar niet herboren in het oude menselijk lichaam, maar in een nieuw, hemels lichaam dat niet zomaar kan of mag worden aangeraakt.

De vraag welke krachten deze overgang precies hebben bewerkstelligd blijft een mysterie, maar de twee witte engelen zijn er kennelijk getuige van geweest.

Na Jezus’ verrijzenis is Maria Magdalena de eerste leerling die hem herkent. Zij krijgt de opdracht om het goede nieuws ook aan de andere leerlingen te vertellen, en wordt daarom ook wel ‘de apostel der apostelen’ genoemd.

Overigens geeft de evangelist hier opvallend duidelijk aan dat Maria Magdalena echt niet de door Jezus geliefde leerling kan zijn.

Men kan zich afvragen waarom dit zo expliciet vermeld moest worden. In ieder geval vertelt het Johannes evangelie hier een verhaal dat weliswaar niet eenvoudig begrepen kan worden, maar wel meteen een goed gevoel geeft.

Vertaling en toelichting:

Hans de Vos, Kwadendamme.

Kruiswegfoto’s: Caspar Dingjan, erfgoedroosendaal.nl.

Hans de Vos uit het Zeeuwse Kwadendamme is van origine wiskundige, maar is als zodanig al een tijd niet meer werkzaam.

In zijn vrije tijd verdiept Hans zich graag in de lokale, Zuid-Bevelandse geschiedenis en in de Zeeuwse taal waarin hij werd grootgebracht. Als de taal van het hart kan de moedertaal immers een sterk gevoel van begrip en waarheid tot ontwikkeling brengen.

Dit gevoel is het sterkst bij het verstaan van wijze woorden, bijvoorbeeld die uit de wijsheidsliteratuur in de bijbel (Prediker, Job, de evangelieën), of die uit de Masnavi van Roemi.

Positieve gezondheid

Van de ene op de andere dag was het leven van de tachtigjarige Corry veranderd. Ze had een hersenbloeding gehad en merkte nu dat ze weinig eetlust had, geplaagd werd door kramp en dat er sprake was van verlies van gezichtsvermogen. Het was nog maar de vraag of ze na de revalidatie zou kunnen autorijden en koken.

Tijdens haar revalidatie ontdekte ze dat niet alles meer mogelijk was. Dat viel tegen. Maar het glas was ook halfvol: ze kon naar buiten en achter de rollator een wandeling maken, de buitenlucht opsnuiven en bewegen. Daar ontleende ze zin aan, zij het dat ze wel moeilijk kon accepteren dat haar ambities behoorlijk moesten worden teruggeschroefd.

Als je ziek bent, ouder wordt of op jonge leeftijd geblesseerd raakt, kun je focussen op je achteruitgang en wat er fysiek niet meer mogelijk is. Misschien word je daar niet vrolijker van. Er is ook een andere, bredere manier van kijken door je de vraag te stellen wat je leven zin geeft. Wat je doet is niet negatief kijken naar datgene wat niet kan, maar – positief – naar wat wel kan, naar wat zin geeft en waarvoor jij iedere dag je bed uit wil komen. Dat kan een groot doel zijn, maar ook iets kleins.

Zingeving is volgens huisarts Machteld Huber ‘de meest gezondmakende kracht’. Die kracht heeft alles te maken met positieve gezondheid, zoals zij dat noemt. Positieve gezondheid gaat over het vinden van betekenis in je leven en het beantwoorden van fundamentele vragen zoals: wie ben je? Wat is echt belangrijk voor je? Het vinden van antwoorden op deze vragen kan je veel levenskracht, weerbaarheid en veerkracht geven, vooral als je kampt met ziekte of achteruitgang.

Gezond leven heeft te maken met goed eten, voldoende bewegen, genoeg slapen en ontspannen. Je kunt daar zingeving aan toevoegen, waarmee je een brede opvatting van gezondheid voorstaat.

Gezond leven heeft te maken met goed eten, voldoende bewegen, genoeg slapen en ontspannen. Je kunt daar zingeving aan toevoegen, waarmee je een brede opvatting van gezondheid voorstaat, een positieve ook omdat je zoekt naar wat voor jou zinvol is. Zorgen maken om je ziekte of je eindigheid daarentegen hebben te maken met overleven en confronteren je met de vraag hoe jij met je gebrek, ziekte of ouderdom overleeft.

Een antwoord op de vraag wat zin geeft, zorgt voor een authentieke en positieve verbinding met het leven en laat de vraag hoe je dagelijks overleeft verdampen. Dagelijks een ommetje maken achter de rollator of een praatje maken met een kennis kan zin geven.

Die vorm van zingeving steekt dan wel karig af bij wat je gewend bent, maar je kunt genoeg leren nemen met het kleine. Daarmee haal je de druk van grote ambities en stel je je open voor de wonderlijke kracht van het kleine.

Ton Roumen is een ervaren coach, retraiteleider en spreker.

Hij publiceert boeken en artikelen over spirituele thema's en persoonlijke ontwikkeling.

*Meer informatie:
www.bezinnen.com*

DE KERK- NOMADEN

De maanden november en december zijn maanden waarin het zoeken naar iets of iemand vaak een rode draad is voor mensen die geborgenheid of houvast willen. De alsmaar donker wordende dagen zorgen daarbij voor de beste sfeer om daaraan bij te dragen. Als er dan iets of iemand is gevonden, is de verwondering groot en warm en bevestigt dat je het niet voor niets hebt gedaan.

Misschien raar om te zeggen, maar je prijst jezelf dat je het toch maar gedaan hebt. Het is de tijd van zoeken en op weg gaan naar. Zo ging het al in de tijd die zo mooi is vormgegeven in het evangelie. Maria en Jozef, op zoek naar een nachtverblijf, herders die op hun instinct naar licht toe gaan, wijzen die beseffen dat ze iets groots gaan zien. Het lijkt onze tijd wel.

Ontheemden zoeken naar woonruimte, leiders die zoeken naar hoe je het beste dienstbaar kunt zijn. Het zoeken van de 'nieuwe ontheemden' op Zuid-Beveland lijkt er bijna op. Eerdere katholieke thuishavens als Yerseke, Rilland, Lewedorp, Hansweert en 's-Heerenhoek sloten

hun deuren en lieten de lokale kerkgemeenschap ietwat dolend achter in polders en op dijken tussen heggen en populieren.

Waarheen om de warmte van samenkomen dan toch te vinden? Gelukkig waren er nog gastvrije gemeenschappen waar je warm wordt ontvangen die wars zijn van lidmaatschapspasjes en deurbewaking. Zo is spontaan de groep ontheemden gegroeid die de behoefte heeft om samen geloofsgemeenschap te zijn: de kerknomaden! Nu de eigen 'stal' er niet meer is, trekken zij rond en kiezen een warme plek uit waar zij terecht kunnen. Stilaan zijn zij losgekomen van de vaste ritus die zij zo lang in hun eigen plek hebben gekend. Niet willen afhaken, de geloofsgeborgenheid blijft onmisbaar, maar nieuwe routes ontdekken.

Vieringenrooster, voorgangers en de invulling van het weekend zorgden ervoor dat de kerknomaden Beveland gingen doorkruisen. Een nieuwe invulling ontstond en wonderwel leidde die ertoe dat de automatische piloot van voorheen thuis, zijn functie redelijk snel aan het verliezen was.

Interieur van de Sint-Eligiuskerk in Lewedorp.

Die bewuste keuzes waar naartoe te gaan leidde ertoe dat de beleving een nieuwe dimensie kreeg. De geborgenheid van de gastvrije gemeenschappen en het veel elkaar al kennen zorgden voor een warme basis. Soms zat je met andere nomaden een beetje bij elkaar bij je gastheren en klonk eens de opmerking dat we in het uitvak zaten! Gelukkig is er nooit gevochten of met voorwerpen gegooid....

Wie zijn de kerknomaden dan eigenlijk? Het zijn niet meer de jongsten, laten we de feiten niet verzwijgen. Het is de generatie die als eerste de computers zag komen, de mobiele telefoons en de Bevelanden als thuisoornd heeft waar het prettig is te leven, en het bezit van een auto en een diepvrieskist wel aan te raden is. Ze zijn fysiek niet meer op bij de pensionering, hebben gezorgd voor wat er allemaal geboden kan worden aan welvaart en nog vitaal genoeg zijn om er als vrijwilliger wat voor terug te doen. Dat laatste komt dan vaak weer voort uit wat ze vanuit hun geloofsachtergrond hebben meegekregen. Het is ook de nieuwe generatie

ouderen die de geborgenheid van een eigen organisatie een andere invulling heeft gegeven, meer passend bij hun vitaliteit. De toekomst zal uitwijzen of die andere invulling weer de warmte opwekt om samen op te trekken. Er dient veel respect te blijven voor de prachtige basis die eerdere generaties daarvoor hebben neergelegd. Vaak zie je dat de nieuwe tijd wat moeite heeft de kern van samen ouder worden goed te bevatten en de oudere een soort nomade moet worden om dat op een andere plek te vinden.

Dat op weg zijn naar een bredere ontmoeting in onze leeftijdscategorie verrijkt de blik en zorgt voor nieuwe verbanden. Het er aan proeven kan ervoor zorgen dat je misschien nog wel de nomade op de Bevelanden bent, maar je wel het gevoel kan geven dat je er uiteindelijk niet in een uitvak terecht komt!

Tekst: Ad Lijmbach.

Foto: Shutterstock en L. de Jonge.

Excursie naar de abdij van Berne

op woensdag 24-04-2024

“In het jaar des heren 1132 gebeurde het, dat Fulco van Berne achtervolgd werd en niet meer kon ontsnappen. Hij was van alle kanten omsingeld en deed toen de belofte aan God, dat als hij door Gods toedoen van haar vijanden zou ontkomen, hij zijn kasteel te Berne tot een klooster zou maken. Hij wierp zich gewapend en te paard in de Maas en wist weldra de overkant te bereiken.”

Wist u ,,,,

Dat de Abdijs van Berne in 1134 door ridder Fulco van Berne werd gesticht in het tegenwoordige Bern in Gelderland. Hiermee is Berne de oudste nog bestaande kloostergemeenschap van Nederland.

Dat Fulco bij de stichting enige kloosterlingen en een abt toegezonden kreeg van de Norbertijnenabdijs van Mariënweerd om zijn kasteeltje te Berne te bemannen.

Dat Fulco zelf toetrad tot de gemeenschap en zijn vrouw voor een leven als religieuze koos, eerst in Berne en later bij de Norbertinessen te Altforst.

Wist u

Dat net als in Duitsland en in België op termijn de abdijs overging tot het verwerven van parochies. Dat de strikt monastieke fase daardoor ten einde kwam en de aandacht verschoof van werken in de abdijs naar werken buiten de abdijs. Dat de abdijs vervolgens uitgroeide tot een geestelijk en wereldlijk centrum in de regio.

Dat priesters naar parochies werden gestuurd en de parochies met alle bijkomende rechten geschonken werden aan de abdijs. Dat de abdijs naast parochies een zestal uithoven bezat, ook wel proosdijen genoemd.

Dat Abt Jan Moors zich in 1629 te Heeswijk vestigde, waar de abten van Berne een slotje bezaten, het Slot Berne. Dat tussen 1797 en 1857 van enig abdijsleven eigenlijk geen sprake was. Dat de norbertijnen-pastors verdeeld over de pastorieën woonden en de abdijs een verborgen leven leidde.

Dat in 1857 de abdijs gevestigd werd in het Brabantse Heeswijk, het tegenwoordige Heeswijk-Dinther, waar in 1879 een **abdijskerk** werd gebouwd, gewijd aan O.L.V. Vrouw van Berne en St. Jan de Doper.

Dat rond 1920 de Abdijs startte met de productie van liturgische uitgaven in een eigen drukkerij en daar later ook een boekhandel opende.

Dat Abt Ton Baeten, abt van 1982 tot 2000, het gezicht werd van een geestelijkheid die sympathiseerde met bewegingen zoals *de Acht-Mei-beweging*.

Dat de Norbertijnen van Berne nog altijd werkzaam zijn in een aantal parochies in de buurt van de abdijs.

Dat u, als u op zoek bent naar ontmoeting, verbinding stilte en zingeving, op **woensdag 24 april** samen met de commissie Mens en Religie op **excursie kunt naar die prachtige abdijs van Berne te Heeswijk-Dinther?**

Wist u dat u kunt vertrekken vanaf:

07.15: Zierikzee	parkeerterrein Havenpoort
07.40: Goes	achterkant station ('t Smoske)
07.55: Heinkenszand	bushalte gemeentehuis
08.10: 's-Heerenhoek	R.K. kerk
08.30: Terneuzen	busstation Westerscheldetunnel
09.00: Hulst	de Statie, Stationsweg

Dat we globaal het volgende programma volgen:

10.00: pauze; koffie, een broodje, toiletbezoek
 12.15-13.00: H. Mis in de abdijs van Berne
 13.00: eenvoudige lunch (vegetarisch mogelijk)
 14.00-16.00: rondleiding
 16.00-16.30: winkelbezoek
 16.45: aanvang terugreis

Wist u dat u zichzelf kunt inschrijven

Bij Kees Rentmeester, **0113-351687** of **06-10170143** of bij voorkeur digitaal via Mensenreligiezeeland@gmail.com o.v.v. naam en adres, geboortedatum, email-adres, telefoonnummer, opstapplaats en eventuele vegetarische lunchwens. Na Kees' bevestiging van deelname kunt u overgaan tot betaling van **49,50 euro** p.p. en wordt de inschrijving definitief. U kunt betalen via **KBO Zeeland NL22INGB0003087716** o.v.v. **dagtocht Berne** en de naam van de deelnemer(s). Neem gerust uw rollator mee, er is genoeg bergruimte onderin de bus. Let op: **VOL is VOL, dus schrijf u tijdig in!**

*Namens de commissie Mens en Religie,
 Rob Rijkschroeff*

The Passion

The Passion is een muzikale paasvertelling over het lijden, sterven en de opstanding van Jezus met een universele boodschap van geloof, hoop en liefde voor iedereen.

Ik geloof in jou

Het thema van *The Passion* 2024 is: Ik geloof in jou. Deze woorden gaan voor de één over het geloof in God, en voor de ander over het geloof in elkaar.

In een wereld vol uitdagingen en moeilijkheden, is dit thema een krachtige boodschap van hoop en solidariteit.

Het Utrechtse Zeist is de gaststad voor de 14e editie, een jaarlijks moment van verbinding en bezinning, voor iedereen. In deze tijden van oorlog en polarisatie lijkt het paasverhaal dat we in *The Passion* vertellen, steeds urgenter.

De boodschap van Jezus is van alle tijden: behandel anderen zoals je zelf behandeld wilt worden, heb vertrouwen en sluit niemand uit.

Zeist, het hart van Nederland

'We zijn trots dat *The Passion* in 2024 naar Zeist komt. De gemeente Zeist is rijk aan zangverenigingen, cultuur, prachtig erfgoed en natuur. Je vindt hier verschillende geloofs-overtuigingen, diversiteit en culturen.

The Passion biedt mogelijkheden om deze met elkaar te verbinden. Samen met inwoners en maatschappelijke partners willen we er een mooie editie van maken.

Dat is waar we in geloven!', aldus twee wethouders uit Zeist.

Een inclusieve beleving

Na de eerdere succesvolle edities van *The Passion Hemelvaart* bestaat *The Passion* in 2024 zowel uit het live paasevenement op Witte Donderdag als het Hemelvaart verhaal in mei.

The Passion, het paasverhaal voor iedereen, met audiodescriptie en een tolk gebarentaal. Daarnaast worden er samen met Bartiméus Fonds stappen gezet om het terrein en de processie inclusiever en toegankelijker te maken.

De processie

De processie is een belangrijk element in iedere editie. Maar wat is de processie eigenlijk en waarom komt dit ieder jaar terug?

De processie in *The Passion* is een symbolische reis die de laatste momenten van het leven van Jezus Christus weergeeft. In de tweede statie van de Kruisweg van Jezus neemt Jezus het zware kruis op zijn schouders naar de plek waar hij gekruisigd zal worden. Maar hij hoeft het kruis niet alleen te dragen. Een omstander, ene Simon van Cyrene, helpt hem de last van het kruis te dragen.

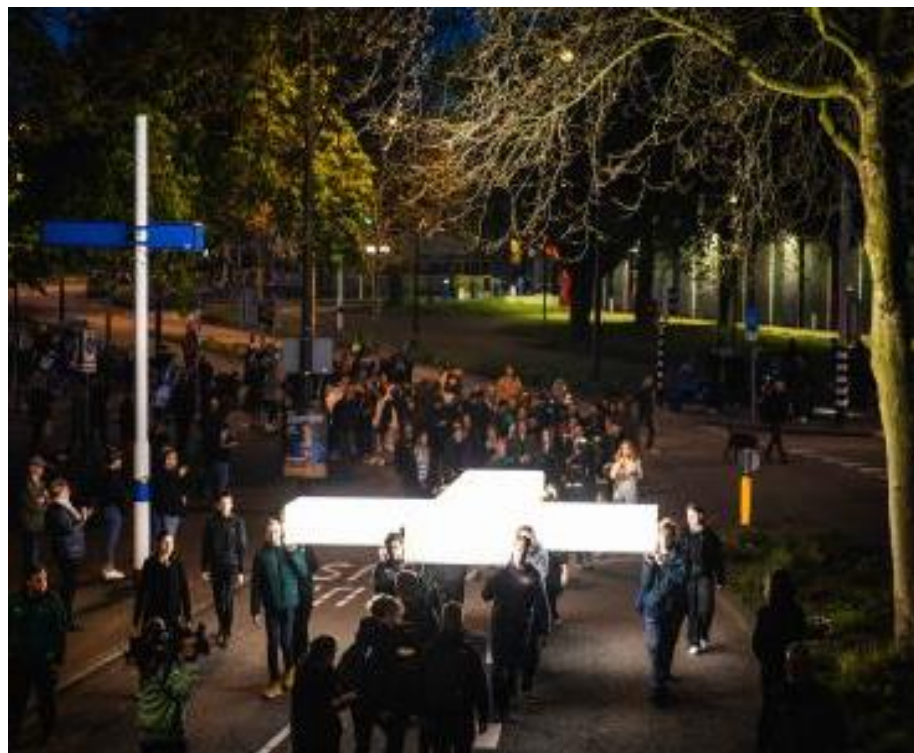
De processie is een moment van *bezinning*. Het vraagt tegelijkertijd óók de kijker om na te denken over de moeilijkheden en de uitdagingen in het leven. Hoe gaan wij daarmee om? En kijken we genoeg om naar anderen die lijden? Hoe kunnen wij hen helpen het lijden te verlichten?

En geloven wij nog wel in elkaar? Het is een baken van hoop voor iedereen, of je nu kijkt of meeloopt. Dat laat zien dat we zelfs, zolang we in elkaar geloven, in een zware tijd volhardend kunnen zijn. Zo is ook te zien bij de kruisdraggers, dat als je samen het kruis draagt, je eigen lijden, het lijden in de wereld, klein of groot, dragelijk wordt.

Iedere processiedeelneemer loopt mee met een eigen reden. Voor de één vanuit het geloof in een God, voor de ander gaat het over geloof in elkaar. En juist op dat laatste ligt dit jaar de focus in de processie. Door mee te lopen, zijn we verbonden met elkaar.

The Passion 2024 is op Witte Donderdag 28 maart om 20.30 uur te zien bij KRO-NCRV op NPO 1.

Bron en foto's: KRO/NCRV

Colofon

'Wij Zêëuwen' is een uitgave van KBO-Zeeland

Blijf ons ondertussen ook volgen op:

facebook.com/kbo.zeeland.3
en

[twitter.](https://twitter.com/kbozeeland)

Voor al het andere nieuws vanuit KBO-Zeeland kijkt u op onze website www.kbozeeland.nl

Redactie Wij Zêëuwen:

Jan van den Boom
Lillianne van der Ha
Rob Rijkschroeff
E-mailadres:
wijzeeuwen@kbozeeland.nl

Art Direction, Jan van den Boom

Indien u als KBO-afdeling iets te melden hebt voor 'Wij Zêëuwen' of de digitale 'Wij Zêëuwen' niet meer wenst te ontvangen, dan kunt u dit melden via e-mail: wijzeeuwen@zeelandnet.nl

Kijk voor het laatste nieuws op de websites van KBO-Regio Zeeland: www.kbozeeland.nl of van KBO-Brabant www.kbobrabant.nl

van oeveren reizen

50-PLUS **BUS**PROGRAMMA

Boek nu zorgeloos uw vakantie

- ✓ Inclusief alle entreegelden
- ✓ Inclusief kofferservice
- ✓ AED en gratis wifi
- ✓ Zeer luxe touringcars
- ✓ Binnen onze regio wordt u thuis opgehaald

Van Oeveren Reizen Zierikzee — 0111- 414348 of www.vanoeveren.nl